Representation
ภาพแทนความจริง

สุธาวัลย์ ธรรมสังวาลย์*

บทคัดย่อ

ภาพแทนความจริงเป็นเครื่องมือที่ช่วยอธิบายภาพคิดในจินตนาการออกมาเพื่อช่วยในการสื่อสาร เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ปัจจุบันเอื้อให้การสร้างภาพแทนความจริงสามารถทำได้โดยง่ายและเสมือนจริงมากขึ้น จนต้องตั้งคำถามว่าเรากำลังหลงภาพแทนความจริงมากกว่าความจริงหรือไม่

Abstracts

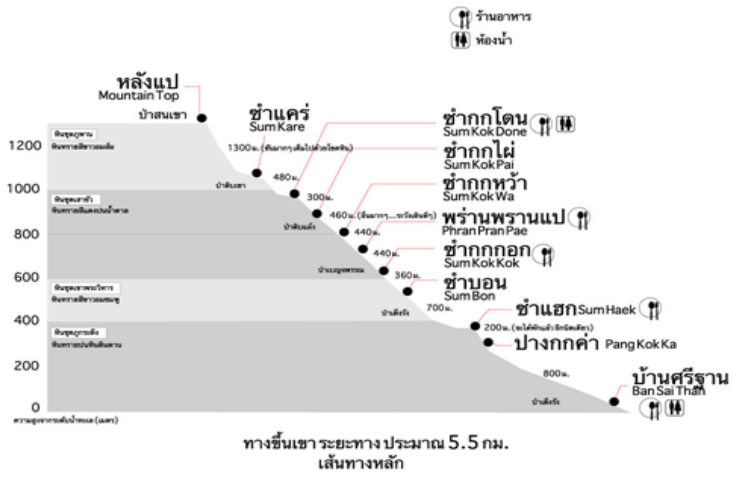
Representation is tool to explain our imagination for communication. Computer technology can create realistic representation but we should ask whether we are depicted instead of reality rather than reality?

คำว่า Representation (เรพริเส็นเท-ฌัน) อ้างตาม ThaiSoftware Dictionary 4.0 หมายถึง การเป็นเครื่องหมายแห่ง เท่ากับ เป็นผู้แทน ในบริบทความเป็นสถาปัตย์ (Architectural) แล้วผู้เขียนอนุมานว่า คำ ๆ นี้หมายถึง การแสดงแบบเป็นการถ่ายโอนภาพความคิดในจินตภาพออกมาในรูปแบบใด รูปแบบหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นการสร้างของจริง อาทิ แปลน ภาพวาด แบบจำลอง ฯลฯ หมายรวมถึงการจำลองภาพแห่งความจริงมาสู่รูปการคงสภาพแทน เช่นแผนที่ หุ่นทดลองวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ความเป็น Representation จึงน่าจะอยู่ระหว่างความคิดพื้นที่ในมโนภาพเรากับพื้นที่แห่งความเป็นจริง และสร้างภาพแทนความจริงเป็นเครื่องมือเพื่อความง่ายต่อการสื่อสาร

ความจริงแล้วมนุษย์ตกอยู่ในวาทกรรมแห่งภาพแทนความจริง มีคำถามว่า “รอบๆ ตัว มีสิ่งใดบ้างที่เราคิดว่าเป็น Architectural Representation” ความเป็นการแสดงแบบแทนความจริงมันก้าวเข้ามาในชีวิตประจำวันจนคาบเกี่ยวกับและเป็นส่วนหนึ่งของความจริงไปแล้ว ยกตัวอย่าง จากประสบการณ์ที่เดินขึ้นอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย ในความเป็นจริงแล้วความสูงชันมันเกิดขึ้นจากทุกๆ ย่างก้าว แปลกที่เราวัดความสูงจากย่างก้าวที่เดินจริงไม่ได้ แต่เรากลับภูมิใจและเข้าใจในความชันของสถานที่แห่งนี้ด้วยแผ่นป้ายจำลองความสูงของภูกระดึง หรือแม้แต่ร่างกายของตัวเราเอง เรายังต้องเรียนรู้ผ่านหุ่นจำลอง หรือรูปภาพ ผู้เขียนไม่แน่ใจว่าพื้นที่จริงมันยากเกินความเข้าใจของมนุษย์ หรือว่ามนุษย์เองที่ติดกับแห่งภาพแทนความจริง จนละทิ้งความพยายามที่จะเข้าใจพื้นที่จริงไป

**Rep-
resenta-
tion.**

* อาจารย์ประจำภาควิชาการหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ภาพที่ 1 ภาพแทนสภาพความสูงชัน
ของอุทยานแห่งชาติภูกระดึง

อย่างไรก็ตามภาพแทนความจริงนั้นก็อำนวยความสะดวกบนโลกกลม ๆ ใบนี้มาหลายยุค หลายสมัย (เมื่อเอ่ยถึงโลก ภาพดาวดวงนี้ในสภาวะเป็นจริงกลับเลือนลาง แต่ภาพวงกลมสีน้ำเงินที่ถูกใช้เป็นภาพแทนดาวโลกกลับชัดเจน) การก้าวเข้ามามีบทบาทของภาพแทนความจริงนั้นทำให้มนุษย์อธิบายโครงสร้างในมโนภาพได้อย่างง่ายขึ้น ถ่ายทอดได้ และผู้รับสารก็สามารถสื่อสารทำความเข้าใจในสภาวะจำลองนั้น โดยเฉพาะในวงการนิเทศศาสตร์ดูเหมือนการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาพแทนความจริง ไม่ว่าจะเป็นรูปเหมือน (Icon) ตัวบ่งชี้ (Index) หรือสัญลักษณ์ (Symbol) จะเป็นสิ่งที่นิยมทำอย่างยิ่ง เพราะมันทำให้สามารถสื่อสารกับสาธารณะได้ง่ายมากขึ้นเพราะหากไม่มีภาพแทนความจริง เราอาจต้องส่งกระแสจิตสื่อสารกัน หรือบรรยายความโดยอาศัยเวลานาน และไม่แน่ใจด้วยว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารจะสามารถเข้าใจร่วมกันอยู่หรือไม่ และอาจเป็นด้วยความทำให้ง่ายขึ้นที่มีผลจากภาพแทนความจริงนี่เองที่ทำให้ตัวของมันเองมีการพัฒนาขึ้นตามเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นตามบริบทของเวลา

เทคโนโลยีคืออะไร สำหรับผู้เขียนแล้วคำตอบเท่าที่เคยได้ยินมา และประทับใจคือ คำตอบที่ว่าเทคโนโลยีคือวิธีคิด ที่มาของคำว่า คำว่าเทคโนโลยี (Technology) มาจากภาษากรีกว่า “Technologia” แปลว่า การกระทำที่มีระบบ ในขณะที่ * พจนานุกรม ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน (2539 : 406) ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยี คือ “วิทยาการที่เกี่ยวกับศิลปะในการนำเอาวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติและอุตสาหกรรม” เมื่อผสมผสานความหมายหลากหลายจากการคลิกหาคำตอบจาก Google แล้ว ผู้เขียนขอจำกัดความคำว่า “เทคโนโลยี” ว่าเป็น เป็นการนำเอาแนวความคิดหลักการ เทคนิค ความรู้ ระเบียบวิธี กระบวนการตลอดจนผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านสิ่งประดิษฐ์และวิธีปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในระบบงานเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานให้ดียิ่งขึ้นและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานให้มีมากยิ่งขึ้น

อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ กล่าวว่า“คนไทยทั่วไปสับสนในความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเข้าใจว่าตัวเทคโนโลยีนั่นแหละคือวิทยาศาสตร์ เพราะวิทยาศาสตร์เป็นของนามธรรมและเข้าใจยาก ในขณะที่เทคโนโลยีเป็นของมีตัวตนจับต้องได้ เข้าใจได้ ขายได้ คนไทยไม่น้อยรู้จักวิทยาศาสตร์ผ่านเทคโนโลยี” ผู้เขียนขอขยายความเพื่อสาระประโยชน์ที่จะเพิ่มขึ้นในบทความนี้ เพราะผู้เขียนเชื่อว่า เทคโนโลยีสามารถเกิดขึ้นได้ทุกศาสตร์และทุกแขนงการพัฒนาเครื่องไม้เครื่องมือในสาขาหัตถกรรมก็นับเป็นเทคโนโลยีได้ โดยเมื่อบุคคลใดนำเทคโนโลยีมาใช้น่าจะส่งผลในการเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency) เทคโนโลยีจะช่วยให้การทำงานบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างเที่ยงตรงและรวดเร็ว และประสิทธิผล (Productivity) เป็นการทำงานเพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาอย่างเต็มที่มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อให้ได้ประสิทธิผลสูงสุด

ด้วยเหตุนี้เทคโนโลยีจึงกลายเป็นดาบสองคม เพราะหน้าที่ของมันโดยสรุปคือการทำให้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น แต่นั้นไม่ได้เป็นการคงคุณค่า อาทิการถ่ายรูปจากฟิล์มมาสู่การเป็นดิจิทัล อรรถรสหลายอย่างที่ถูกทำลายไปทำให้หลายต่อหลายครั้งผู้เขียนยังหวนคว้ากล้องตัวเดิมไปถ่ายทิวทัศน์ที่ชอบมากกว่าการกดชัตเตอร์บน กล้องดิจิทัล หรือแม้แต่โปรแกรมยอดฮิตแห่งการสร้างภาพอย่างตระกูล ADOBE ที่มาแทนที่การขีดเขียนของศิลปิน มันก็ทำให้อารมณ์บางอย่างขาดหายด้วยการถูกจำกัดด้วยเครื่องมือที่เทคโนโลยีมอบให้ จนสามารถกล่าวได้ว่าเราถูกจำกัดวิธีคิดภายใต้เครื่องมือที่เทคโนโลยีมีไว้ให้ จนบางครั้งเทคโนโลยีก้าวเข้ามาเป็นกรอบแห่งวิธีคิด วิธีดำเนินชีวิต ผู้เขียนนึกไม่ออกว่าปัจจุบันหากเกิดไฟฟ้าติดดับต่อกัน 5 วัน มนุษย์จะให้หงุดหงิดรำคาญขนาดไหน ทั้ง ๆ ที่ในอดีตมนุษย์ก็สามารถอยู่ได้โดยไม่มีกระแสไฟฟ้า ผู้เขียนต้องการสื่อว่าดาบคมที่สองที่จะเกิดขึ้นจากเทคโนโลยีน่าจะเกิดจากการที่มนุษย์นำตัวเองไปผูกติดกับเทคโนโลยี ไม่ได้ให้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต แต่กลับนำชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยี

จากประเด็นคำถามที่ว่าเรามีโอกาสที่จะเลือกหรือไม่เลือกใช้เทคโนโลยีเหล่านี้หรือไม่? กลับมาที่วงการการออกแบบ และการสร้างภาพแทนความจริง ที่รูปทรงต่างสามารถกระทำได้ละเอียดขึ้นและรวดเร็วขึ้นเมื่อเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน โปรแกรม 3D MAX หรือ MAYA เกือบจะกลายเป็นคำตอบสำเร็จรูปสำหรับการออกแบบ เพราะเราชื่อในภาพที่เห็นว่ามันเสมือนจริง มองได้ครบ 360 องศาทั้งภายนอก และภายใน และไม่ใช่เฉพาะการออกแบบตัวอาคาร การจำลองสินค้าต่าง ๆ ที่เป็นสามมิติ ก็ถูกนำเสนอโดยภาพเสมือนในจอคอมเช่นกัน ประกอบกับตอบโจทย์การตลาดได้เป็นอย่างดี แต่ปรากฏการณ์นี้ไม่ได้หมายความว่าสังคมไม่อนุญาตให้โมเดลที่สร้างจากไม้ จากกระดาษปรากฏตัว คือถ้าหากเราย้อนประวัติศาสตร์จากออกแบบ Representation ของอาคารหรืออะไรก็ตาม เราจะสามารถมองเห็นถึงวิวัฒนาการที่มีเพิ่มขึ้นตลอดมา จากการขีดเส้นบนกระดาษ มาสู่กราฟฟิคบนคอมพิวเตอร์ กระดาษและดินสอยังคงมีอยู่ในยุคปัจจุบัน จะมีก็เพียงความสะดวกสบายที่เราได้รับจากเทคโนโลยีที่มีเพิ่มขึ้นทำให้เราห่างไกลความเป็น manual มากขึ้นเรื่อย ๆ คำตอบของผู้เขียนคือเราเลือกได้ที่จะใช้เทคโนโลยีชุดในก็ตามที่เคยเกิดขึ้น เพราะเทคโนโลยีมันเป็นแค่วิธีคิดไม่ใช่ทั้งหมดของการผลิต ถ้าวัตถุประสงค์ของเราไม่ได้ตอบโจทย์ความทันสมัย แต่ตอบโจทย์ความคลาสสิก บางทีคอมพิวเตอร์อาจไม่ใช่ทุกคำตอบ

การจมตัวเองในบ่อกับดักแห่งเทคโนโลยี เราสามารถกลับด้านมองได้ว่าบางทีไม่ใช่เราที่เป็นคนที่มีอำนาจใช้มัน แต่มันต่างหากที่กำลังใช้เราทำงาน และตกเป็นทาสแห่งเทคโนโลยีในที่สุด ถึงวันนั้นเราจะเป็นเพียงกรรมกรที่เปลี่ยนสถานะมานั่งคลิกเม้าท์เท่านั้น หากเพียงแต่เราสามารถหลุดกรอบออกมา มองคำตอบที่เทคโนโลยีสูงสุด ณ ปัจจุบันเป็นแค่ตัวเลือกไม่ใช่คำตอบเดียว กระบวนคิดของเราจะเปลี่ยน และสร้างความสร้างสรรค์ให้กับผลงานอีกนับไม่ถ้วน มันจะเกิดการประสมประสาน ไม่ใช่แค่รูปแบบเดียว ศักยภาพจักรกลแห่งรอยหยักสมองมนุษย์ยังสามารถบันดาลผลงานมากมาย ซึ่งหากทั้งผู้ออกแบบและผู้ใช้เทคโนโลยีเชื่อในอำนาจเลือกที่ตนสามารถเลือกได้ สังคมจะเกิดชิ้นงานที่ไม่ได้เป็นชิ้นงานสำเร็จรูปชนิดเป็นคำตอบสมบูรณ์แบบจากเทคโนโลยี แต่จะเกิดความกล้าแตกต่าง และจากข้อคิดเห็นข้างต้นผู้เขียนเชื่อว่าเรามีโอกาสที่จะเลือกถ้าเหตุและผลของเราไม่ได้ไหลอยู่บนพื้นฐานการอยู่รอดตอบตลาดทุนนิยม หากเราอยากสร้างกรงนกให้สัตว์ที่เรารักสักตัว เทคโนโลยีขั้นสูงในปี 2006 อาจสนองความต้องการได้ไม่เท่าการขีดร่างจากกิ่งไม้บนพื้นดินใต้ต้นไม้ขณะที่ความคิดบรรเจิดก็ได้ ดังนั้นโอกาสที่อาจารย์ถามถึงบางทีคำตอบมันก็แค่เราคิดจะเลือกหรือไม่เท่านั้นเอง โลกที่หมุนเร็วขึ้นบ่อยครั้งที่เราเลือกไปโดยอัตโนมัติจนลืมใช้โอกาสนั้นเลือกในสิ่งที่แตกต่าง

การสื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นในรูปแบบภาพแทนความจริงนั้นอิทธิพลของเทคโนโลยีเข้าไปเป็นกรอบชี้นำอย่างเลี่ยงไม่ได้ ปรากฏการณ์ปัจจุบัน สังคมส่วน

หนึ่งที่เป็นส่วนใหญ่ซึมซับเทคโนโลยีในฐานะทางออกคำตอบเดียว และเชื่อว่ามันเสมือนจริง เราสุนทรีย์กับของจำลองโดยเชื่อว่าเป็นของจริง เราพอใจแค่ใน ภาพแทนความจริงเท่านั้น กระบวนการเหล่านี้ผู้เขียนเชื่อว่ามันทำให้เกิดการพฤติกรรมฉาบฉวย เชื่อในสื่อแทนว่าสามารถสื่อได้ทั้งหมด เด็กพอใจกับท้องฟ้าจำลองและไม่ทะยานหาธรรมชาติที่แท้จริงเพราะเชื่อว่าเพียงพอ ใส่เสื้อสีดำไว้ทุกข์เพื่อความจงรักภักดี ทุกอย่างถูกลดรูป กลายเป็นคำตอบเดียวที่เทคโนโลยีผลิตให้ ปัญหาของมันที่กระทบต่อสังคมคือเราลดทอนความซับซ้อนลงจนไม่เหลือความสุนทรีในการใช้ชีวิต เราสามารถลอยกระทงบนเวปไซด์ และเชื่อว่าเพียงพอและเราลดทอนความเชื่อ ลดทอนประวัติศาสตร์ ฯลฯ เพราะเทคโนโลยีพัฒนาขึ้นเพื่อแก้ปัญหาบางจุดเท่านั้น แต่ไม่ได้คงอุดมคติของพฤติกรรมเดิมไว้ทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ในเมื่อเทคโนโลยีเป็นแค่กระบวนความคิด ที่เรามีโอกาสที่จะเลือก และไม่เลือกในความเป็นมนุษย์ที่ไม่ได้เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป ในบางครั้งเราอาจจะไหลตามสังคม ตามคำตอบเดียวที่เทคโนโลยีผลิตไว้ให้เลือก แต่เรายังมีชีวิตที่เป็นของเราที่สามารถทำอะไรตามที่เราเป็นผู้กำหนดบ้าง อย่าลดทอนทุกอย่างเพียงแค่ให้ง่าย ให้เสร็จไป ศิลปะการใช้ชีวิตสำคัญที่สุด และเราจะรู้สึกว่าชีวิตเลือกได้ คงจะดีไม่น้อยหากสามารถ Representation ชีวิตของเราในรูปแบบเทคโนโลยีที่เราเลือกเอง เพื่อบ่งบอกในความเป็นเรา ในรูปแบบของเรา มันคงเป็นโมเดลที่เราภูมิใจไม่น้อย ท้ายสุดผู้เขียนเชื่อเสมอมาในเจตจำนงอิสระของมนุษย์ อยู่ที่มนุษย์เชื่อในเจตจำนงอิสระนั้นหรือไม่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ชลูด นิ่มเสมอ. (2557) *องค์ประกอบของศิลปะ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. สำนักพิมพ์อัมรินทร์.

นิธิ เอียวศรีวงศ์ อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2532). *เกียวโต ใต้ชะเง้อมดอยสุเทพ,* กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.

อารยะ ศรีกัลยาณบุตร. (2550). *การออกแบบสิ่งพิมพ์*. กรุงเทพฯ : วิสคอมเซ็นเตอร์.

ระบบออนไลน์

ฐิติกรณ์ แสงแก้ว. (15 กุมภาพันธ์ 2560). *ตัวแบบ 'ความเป็นตัวแทน' ในพื้นที่การเมืองสมัยใหม่: บทนำเสนอเบื้องต้นว่าด้วยบทบาทและนัยยะเชิงทฤษฎี*. สืบค้นจาก http://www.academia.edu.

เถกิง พัฒโนภาษ. (12 กุมภาพันธ์ 2560). *สัญศาสตร์กับภาพแทนความ* สืบค้นจาก http://www.arch.chula.-ac.th